

УДК 614.2

DOI <https://doi.org/10.32782/pub.health.2024.2.7>

Гушук Ігор Віталійович,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я та фізичного виховання
Національного університету «Острозька академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8075-9388>

Топішко Наталія Петрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і маркетингу
Національного університету «Острозька академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9823-0805>

Галецький Сергій Миколайович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мовної медитації
Національного університету «Острозька академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6532-3108>

Довгунік Ольга Ігорівна,
магістр громадського здоров'я,
фахівець Радивилівського відділення
ДУ «Рівненський обласний центр контролю
та профілактики хвороб МОЗ України»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-7873-0660>

РОЗРОБКА І ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я НА ДЕРЖАВНОМУ І МІСЦЕВОМУ (РЕГІОНАЛЬНОМУ) РІВНЯХ: ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД

Актуальність. Проблематика формування та фінансування державних, місцевих (регіональних) програм з охорони громадського здоров'я, їх стратегічного планування, оцінки результативності впровадження, розмежування повноважень у цій сфері між зацікавленими сторонами, оптимізації прийняття відповідних рішень в умовах обмеженості фінансових ресурсів є актуальною тематикою наукових досліджень та практичної реалізації.

Мета роботи – дослідити зміст програмно-цільового методу державного управління та його використання в розробці програм у сфері громадського здоров'я на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Матеріали та методи. Для оцінки результативності організації діяльності та фінансування програм у сфері громадського здоров'я на державному і місцевому (регіональному) рівні застосовувалися методи спостереження, аналізу, синтезу, порівняння, групування та узагальнення.

Результати дослідження. Розкрита роль державних і місцевих (регіональних) програм громадського здоров'я як інструмента реалізації цілей і завдань держави щодо розв'язання актуальних проблем на основі концентрації та оптимізації ресурсів, досягнення цільових показників стану здоров'я населення. Через програми формуються проекти профілактичного, лікувального, організаційного, наукового характеру.

Показана роль Центру громадського здоров'я в їх координації. На прикладі ДУ «Рівненський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» розкрито специфіку розбудови вертикалі епідемічного контролю в регіонах з метою посилення потенціалу в напрямках комунікації, профілактики та контролю неінфекційних захворювань. Запропоновано застосовувати SWOT-аналіз як інструмент бізнес-планування для виявлення сильних і слабких сторін медичної організації в процесі удосконалення програм. Обґрунтовано заходи щодо підвищення ефективності реалізації програм громадського здоров'я на місцевому (регіональному) рівні.

Висновки. Розробка та впровадження державних і місцевих (регіональних) програм вимагає високого рівня компетентності усіх учасників процесу, постійного контролю органів виконавчої влади усіх рівнів, розвитку регіональної системи моніторингу й оцінки у сфері охорони здоров'я, готовності інфраструктури для успішної реалізації завдань.

Ключові слова: система охорони здоров'я, громадське здоров'я, програмно-цільовий метод, державні та регіональні програми.

Hushchuk I. V., Topishko N. P., Galetskyi S. M., Dovhunyk O. I. Development and financial support of public health programs at the national and local (regional) levels: a program-targeted approach

Topicality. *The issues of forming and financing state, local (regional) public health programs, their strategic planning, assessing the effectiveness of implementation, delimiting powers in this area between stakeholders, and optimizing appropriate decision-making in conditions of limited financial resources are relevant topics for scientific research and practical implementation.*

The aim of the study to explore the content of the program-targeted method of public administration and its use in the development of public health programs at the state, regional, and local levels.

Materials and methods. *The research applied observation, analysis, synthesis, comparison, grouping, and generalization methods to assess the effectiveness of organizing activities and financing public health programs at the national and local (regional) levels.*

Research results. *The study highlights the role of national and local (regional) public health programs as tools for achieving the goals and objectives of the state in addressing pressing issues through resource concentration and optimization, as well as achieving target health indicators for the population. Such programs include projects of a preventive, therapeutic, organizational, and scientific nature.*

The role of the Public Health Center in coordinating these programs is emphasized. Using the example of the Rivne Regional Center for Disease Control and Prevention under the Ministry of Health of Ukraine, the specifics of building an epidemic control vertical in regions to enhance capacity in communication, prevention, and control of non-communicable diseases are explored.

The study proposes the use of SWOT analysis as a business planning tool to identify the strengths and weaknesses of medical organizations during program improvement processes. Measures to enhance the effectiveness of public health program implementation at the local (regional) level are substantiated.

Conclusions. *The development and implementation of national and local (regional) public health programs require a high level of competency among all participants, continuous oversight by executive authorities at all levels, the development of regional monitoring and evaluation systems in the healthcare sector, and infrastructure readiness to ensure the successful achievement of program objectives.*

Key words: *healthcare, public health, program-targeted approach, national and regional public health programs.*

Вступ. Державна політика у галузі охорони здоров'я спрямована на підвищення рівня здоров'я населення і поліпшення якості життя. Управління системою охорони здоров'я (СОЗ) ґрунтується на стратегічному плануванні як системної і комплексної координації усіх рівнів та їх взаємодії.

Стратегічне планування має певні етапи. Проводиться аналіз факторів зовнішнього середовища (тенденцій розвитку СОЗ, демографічних змін); визначаються цілі (довго-, середньо-, короткострокові) та пріоритети; узгоджуються цілі та ресурси. Розробляється концепція розвитку, а саме: мета впровадження змін і передумови, принципи, методи, засоби, етапи реалізації, науково-категоріальний апарат; основні стратегічні цілі, відповідні стратегії. Визначається оптимальний варіант, нормативно-правове забезпечення, механізми реалізації, показники розвитку системи в цілому та її окремих підсистем. Призначаються виконавці, визначається відповідальність за результати; здійснюється моніторинг процесу та його результативність.

Стратегії реалізуються у конкретних програмах (державних комплексних і цільових) та проєктах через механізм програмно-цільового підходу з метою реалізації цілей й завдань державної політики на певний період. Програмно-цільовий підхід застосовується для концентрації ресурсів

на пріоритетних завданнях [1]. Складовими технологіями програмно-цільового методу в державному управлінні є планування, прогнозування, моделювання, моніторинг, оцінка досягнутих результатів та їх коректування. На основі цього забезпечується взаємодія між суб'єктами управління щодо досягнення мети на кожному з управлінських рівнів (державному, регіональному, місцевому).

Мета та завдання. Мета роботи – дослідити зміст програмно-цільового методу державного управління та його використання в розробці програм у сфері громадського здоров'я на державному, регіональному та місцевому рівнях. Аналіз проблематики формування та фінансування державних, місцевих (регіональних) програм громадського здоров'я, їх стратегічного планування, оцінки результативності впровадження, розмежування повноважень між зацікавленими сторонами, оптимізації прийняття рішень в умовах обмеженості фінансових ресурсів на основі програмно-цільового підходу.

Методи дослідження. Для оцінки результативності організації діяльності та фінансування програм громадського здоров'я на державному, регіональному та місцевому рівні застосовувалися методи спостереження, аналізу та синтезу, порівняння, групування та узагальнення.

Результати дослідження. Програмно-цільо-

вий підхід давно застосовується у державному управлінні СОЗ [2]. Він набуває особливої актуальності в розробці та впровадженні комплексних цільових соціальних програм розвитку СОЗ. Програми є інструментом реалізації цілей і завдань держави на найважливіших напрямках охорони здоров'я щодо розв'язання актуальних проблем у цій сфері на основі концентрації ресурсів [3].

Програма – це план визначених заходів та порядку їх виконання щодо реалізації державної політики у певному періоді. За мету ставиться узгодження потреб населення в послугах СОЗ та пропозиції медичного обслуговування з наявними ресурсами; досягнення цільових показників стану здоров'я населення; забезпечення державних гарантій щодо надання безоплатної медичної допомоги, оптимізації розподілу ресурсів. Через програми розвитку формуються проекти лікувально-профілактичного, організаційного, науково-практичного характеру.

Програмно-цільовий підхід передбачає розроблення державних комплексних цільових програм СОЗ та їх узгодження з іншими аспектами макроекономічного планування. Розробляються сценарії (оптимістичний, песимістичний), стратегічний напрям управління даною сферою, поточні завданнями (у тому числі на регіональному рівні). Здійснюється за різними критеріями класифікація програм громадського здоров'я.

Державними програмами у сфері охорони здоров'я є:

- програма медичних гарантій (ПМГ) [4];
- програма «Єдиний медичний простір»;
- програма «Рятуємо серця України»;
- програма «Безкоштовна діагностика»;
- програма «Доступні ліки»;
- програма Державне підприємство «Медичні закупівлі України» (ДП МЗУ, ДП «Медзакупівлі України»;
- програма «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у СОЗ» [5].

На регіональному рівні діє програма «Обласна цільова соціальна програма з громадського здоров'я на 2021–2024 роки» [6; 7].

Регіональні програми охорони здоров'я є основою для формування місцевих програм громадського здоров'я територіальних громад. Замовниками медичних послуг на первинному рівні медико-санітарної допомоги є управління/відділи охорони здоров'я міських та районних державних адміністрацій в межах виконання бюджетної програми. На вторинному, третинному рівнях та для надання екстреної медичної допомоги замовни-

ками виступають управління/департаменти охорони здоров'я обласних державних адміністрацій.

Програма може складатися з певних проєктів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів, зниження ризиків щодо досягнення загальних цілей програми. Активну підтримку надають закордонні партнери, фінансуючи проєкти у сфері громадського здоров'я в Україні (табл. 1).

При розробці та реалізації програм забезпечується їх взаємодія на різному рівні (державному, регіональному, місцевому) за пріоритету перших. Системний підхід до формування програм громадського здоров'я включає такі взаємопов'язані елементи, як профілактика, лікування, фінансування, управління, формування оптимальної взаємодії між складовими елементами системи. Організаційними принципами є систематичність, комплексність, профілактична спрямованість.

Основним плановим документом, розробленим із застосуванням програмно-цільового методу, є бюджетна програма [9]. Обсяг коштів на виконання програми формується виходячи із рівня і значущості програми (національна, регіональна, місцева) за рахунок коштів відповідного бюджету. У бюджетній програмі зазначено мету впровадження, завдання, підпрограми, показники, виконавці, критерії оцінки виконання. Оформляється паспорт бюджетної програми. Відповідно до Бюджетного кодексу України програми складаються для надання медико-санітарної допомоги на первинному рівні, вторинному рівні; третинному рівні, екстреної медичної допомоги. КМУ встановлює порядок надання фінансових ресурсів відповідальним виконавцям бюджетних програм. Фінансування здійснюється:

- на первинному рівні медико-санітарної допомоги (у розмірі до 25% від загального обласного бюджету на охорону здоров'я за подушним фінансовим нормативом);
- на вторинному та третинному рівнях медичної допомоги (у розмірі до 64% від загального обласного бюджету на охорону здоров'я за глобальним бюджетом);
- для надання екстреної медичної допомоги (у розмірі до 10% від загального обласного бюджету на охорону здоров'я).

Також створюється резервний фонд у розмірі до 1% від загального бюджету на охорону здоров'я на обласному рівні [10]. При розробки програми визначають:

- причини виникнення проблеми, обґрунтовують необхідність розв'язання її програмним методом;

Таблиця 1

Проекти реалізовані Центром громадського здоров'я МОЗ України

Назва проєкту	Донор	Мета	Термін виконання	Обсяг фінансування
«Підтримка системи епідеміологічного нагляду за ВІЛ і системи управління/поліпшення якості лабораторій МОЗУ, покращення використання стратегічної інформації та розбудова потенціалу ГЗ в рамках Надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ/СНІД (PEPFAR), що впроваджується Державною установою «ЦГЗ МОЗУ»	Центри контролю та профілактики захворювань США (CDC) Департаменту охорони здоров'я та соціального забезпечення США (DHHS)	Досягти стійкого контролю над епідемією ВІЛ та максимізувати загальнодержавну цільову соціальну програму протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу шляхом поліпшення використання стратегічної інформації щодо ВІЛ, посилення системи епідеміологічного нагляду за ВІЛ та впровадження системи управління/поліпшення якості лабораторій.	2016 – 2021	4 млн. дол
«Посилення спроможності лікування ВІЛ/СНІД в Україні в рамках Надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ/СНІД (PEPFAR)»	Центри контролю та профілактики захворювань США (CDC) Департаменту охорони здоров'я та соціального забезпечення США (DHHS)	Подолання епідемії ВІЛ в Україні (досягнення цілей 90-90-90)	2017 – 2022	3,5 млн. дол.
«Прискорення прогресу України в забезпеченні сталої відповіді сфери охорони здоров'я на туберкульоз і ВІЛ-інфекцію	Глобальний фонд для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією (ГФ)	Забезпечення стабільного зниження тягаря туберкульозу і ВІЛ-інфекції шляхом налагодження універсального доступу до своєчасної та якісної діагностики та лікування ТБ і МРТБ, ширше застосування методів профілактики, діагностики та лікування з доведеною ефективністю та побудова гнучких і стійких систем охорони здоров'я	2018 – 2020	46,7 млн. дол
«Співпраця з Україною у сфері охорони здоров'я»	Міністерство закордонних справ Норвегії (МЗС)	Удосконалення бази знань, зміцнення функцій сфери громадського здоров'я та підвищення готовності до реагування на загрози для громадського здоров'я	2020 – 2022	3 млн. норвезьких крон
«Посилення антитютюнових заходів в Україні»	Міжнародний союз із боротьби з туберкульозом та захворюваннями легень (International Union Against Tuberculosis and Lung Disease — The Union)	Запровадити ефективні заходи з контролю над тютюном та забезпечити вільне від тютюнового диму середовище у трьох областях України.	2021 – 2022	123 506 дол.
«Посилення реалізації Рамкової конвенції 12 ВООЗ із боротьби проти тютюну в Україні»	Міжнародний союз із боротьби з туберкульозом та захворюваннями легень (International Union Against Tuberculosis and Lung Disease — The Union)	Посилити реалізацію Рамкової конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну в Україні відповідно до рекомендацій Місії ВООЗ щодо оцінки потреб у сфері контролю над тютюном для України (вересень 2017 р.) і Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року	2020 – 2022	197 428 дол.

Продовження таблиці 1

«Епідеміологічний нагляд та відповідь на загрозу пташиного та пандемічного грипу з боку національних органів охорони здоров'я поза межами США»	Центри контролю та профілактики захворювань США (CDC) Департаменту охорони здоров'я та соціального забезпечення США (DHHS)	Посилення спроможності й потенціалу з нагляду за сезонним грипом, виявлення загроз пандемії грипу та реагування на них.	2021 – 2022	171 780 дол.
«Оцінка перешкод для здійснення профілактики ВІЛ та послуг з його лікування, які виникли через пандемію COVID-19»	Медична школа при Загребському університеті, Хорватія (Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)	Визначення критичних факторів, що впливають на безперервне лікування ВІЛ та інші програми догляду за ВІЛ-інфікованими, такі як запобігання передаванню ВІЛ від матері до дитини (ПМР) і доконтактна профілактика (PrEP), а також безперервність інших послуг для людей, які живуть з ВІЛ, під час пандемії COVID-19 та пов'язаних із цим карантинних заходів.	2021 – 2022	50 000 дол

Складено за: [8].

– способи ефективної взаємодії зі стейкхолдерами в процесі розробки та реалізації програм у сфері громадського здоров'я;

– механізм планування, фінансування та реалізації програм у сфері охорони здоров'я; етапи планування програм громадського здоров'я на національному, регіональному та місцевому рівнях; основи стратегічного планування комплексних програм громадського здоров'я та управління змінами;

– систему оцінки фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми, контролю ходу її реалізації;

– очікувані економічні, соціальні, екологічні результати виконання програм та визначення їх ефективності;

– інформаційне забезпечення надання медичних послуг.

Регіональні програми орієнтовано на вирішення проблем відповідного рівня. Визначаються пріоритетні потреби на основі епідеміологічних даних та соціально-економічних характеристик. Розробляються цільові програми та взаємодія із зацікавленими сторонами, джерела фінансування [11]. Регіональні програми формують:

– державні інституції: Департаменти охорони здоров'я, обласні Центри громадського здоров'я (ЦГЗ), обласні лабораторні центри;

– недержавні: неурядові організації, благодійні фонди, уразливі спільноти;

– міжнародні благодійні фонди та представництва, що надають технічну допомогу

Специфічні місцеві проблеми здоров'я населення враховуються у змісті місцевих програм.

Основою для їх формування є регіональні програми. Аналізуються місцеві епідеміологічні, соціальні та економічні умови. Визначаються програмні заходи. Забезпечується взаємодія стейкхолдерів. Проводиться моніторинг, оцінка ефективності реалізації програм та здійснюється їх коригування. Забезпечується взаємодія програм різного рівня (державних, регіональних, місцевих) за пріоритету перших.

Системний підхід до формування програм громадського здоров'я включає такі взаємопов'язані елементи, як профілактика, лікування, фінансування, управління, формування оптимальної взаємодії між складовими елементами системи на принципах систематичності, комплексності, профілактичної спрямованості [12].

Програми громадського здоров'я орієнтовано на досягнення певних цілей, а саме: підвищення тривалості та якості життя населення; формування здорового способу життя; зменшення соціально-економічних наслідків захворювань; забезпечення рівного доступу до медичних послуг; зміцнення системи охорони здоров'я. Програми мають широкий спектр направленості. Основним їх напрямом є проведення профілактичних заходів у формі первинної профілактики (вакцинація, освітні програми, санітарно-гігієнічні заходи); вторинної профілактики (скринінг та рання діагностика, профілактичні огляди); третинної профілактики (реабілітація та відновлення, профілактика ускладнень та рецидивів) [12].

Програми громадського здоров'я скеровано на покращення якості медичних послуг (впровадження стандартів якості медичних послуг, підви-

щення кваліфікації медичного персоналу, поліпшення матеріально-технічної бази медзакладів); охорону материнства та дитинства (допомога при вагітності та пологах, харчування та здоровий розвиток дітей, дитяча охорона здоров'я); боротьбу з інфекційними захворюваннями (покращення санітарно-гігієнічних умов, епідеміологічний нагляд, антибактеріальна терапія та антивірусні заходи); профілактику та лікування неінфекційних захворювань (профілактика серцево-судинних захворювань; боротьба з раком, з діабетом та ожирінням).

Механізми узгодження цілей, пріоритетів, завдань та заходів у сфері громадського здоров'я будуються на засадах міжгалузевого співробітництва та координації. Також підзвітності (регулярного звітування перед суспільством і територіальними громадами про результати роботи) та спадковості (збереження та передача цінностей, норм, знань, досвіду для подальшого використання і забезпечення послідовної реалізації державної політики незалежно від політичної ситуації) [11].

Інфраструктура системи охорони громадського здоров'я включає національний та регіональні його центри. Відповідно до розпорядження КМУ від 30.11.2016 № 1002-р створюється багатосекторальна система громадського здоров'я, забезпечується консолідація функцій, передаються окремі функції та ресурси у сфері громадського здоров'я органам місцевого самоврядування [12].

На національному рівні координаційним органом програм та проєктів громадського здоров'я є ЦГЗ МОЗУ. До його функцій належить супроводження управлінських рішень, розбудова регіональної мережі системи громадського здоров'я, методичне керівництво лабораторно-аналітичною роботою регіональних ЦГЗ [12].

При складанні місцевого та обласного бюджетів враховується рішення Регіональної координаційної ради з питань громадського здоров'я як координатора виконання програм та проведення заходів у сфері громадського здоров'я на загальнодержавному та регіональному рівні [13]. Насамперед програм із протидії поширенню туберкульозу, ВІЛ-інфекції/СНІДу, вірусних гепатитів, COVID-19, ГРВІ, інших інфекційних хвороб та комплексних заходів з імунопрофілактики, програми профілактики неінфекційних захворювань. До складу ради входять профільні заступники голів ОДА, керівники департаментів охорони здоров'я, представники органів місцевого самоврядування, громадських організацій, керівники Центрів контролю і профілактики хвороб (ЦКПХ).

ЦГЗ України здійснює організаційно-методичне забезпечення роботи та координацію діяльності мережі ЦКПХ у рамках шести визначених напрямів: координація напрямів з біобезпеки та біозахисту, реагування на небезпеки та супровід профілактичних програм, забезпечення епідеміологічного нагляду та створення інформаційного фонду, навчання персоналу.

ЦКПХ взаємодіє з усіма установами області, які працюють у сфері громадського здоров'я: управліннями освіти, управліннями ДСНС, управліннями департаментів охорони здоров'я облдержадміністрацій, департаментами захисту екології та довкілля тощо. Крім професійного спрямування ЦКПХ відіграють важливу роль у сфері комунікацій із територіальними громадами з метою зміни їх поведінки, впровадження ефективних інновацій та звичок, формування здорового способу життя.

Основними функціями ЦКПХ є захист населення від інфекційних захворювань, імунопрофілактика, попередження та профілактика неінфекційних захворювань, просвітницька робота щодо запобігання факторам ризику та здорового способу життя, забезпечення епідеміологічного нагляду, санітарного та епідемічного благополуччя населення, біологічної безпеки та біологічного захисту, реагування на загрози здоров'ю та надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я, боротьба з протимікробною резистентністю тощо. У табл. 2 наведено дані щодо динаміки обсягу коштів за надані послуги ДУ «Рівненський ОЦКПХ МОЗ» у 2019–2023 рр.

У 2023 р. «Рівненський ОЦКПХ МОЗ» отримав надходжень із загального фонду бюджету Рівненської області на 10,7% більше, ніж у 2022 р.

Ефективним інструментом бізнес-планування є SWOT-аналіз для виявлення сильних і слабких сторін організації, визначення загроз і розробки стратегічних напрямків їх подолання; оцінка можливостей; формування стратегічних пріоритетів; виявлення сильних сторін організації та порівняння їх із можливостями (табл. 3).

Діяльність ДУ «Рівненський ОЦКПХ МОЗ» є складовою регіональної програми «Обласна цільова соціальна програма з громадського здоров'я на 2021–2024 роки» [14]. Обсяг фінансових ресурсів на виконання завдань у сфері громадського здоров'я згідно Програми «Обласна цільова соціальна програма з громадського здоров'я на 2021–2024 роки» становив 59683,14 тис. грн. Фінансування здійснювалося за рахунок коштів обласного бюджету (табл. 4).

Таблиця 2

**Обсяг коштів, отриманих за надані послуги
ДУ «Рівненський ОЦКПХ МОЗ» у 2019–2023 рр.**

Період	2019	2020	2021	2022	2023
Сума коштів за надані послуги, грн.	16110353,19	17914973,95	34014490,15	17549930,09	23210497,07
Темп росту до попереднього року, %	100,0	111,2	189,9	51,6	132,3

Джерело: фінансова звітність ДУ «Рівненський ОЦКПХ МОЗ».

Таблиця 3

**SWOT-аналіз сильних і слабких сторін
ДУ «Рівненський ОЦКПХ МОЗ»**

Внутрішні сильні сторони організації	Внутрішні слабкі сторони організації
<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення лабораторій необхідними середовищами для проведення досліджень. 2. Забезпечення засобами індивідуального захисту та дезінфікуючими засобами 3. Забезпечення паперовими матеріалами у вигляді брошур, книг та плакатів для інформування населення області щодо важливості ведення здорового способу життя. 4. Забезпечення відділення достатньою кількістю комп'ютерної техніки та інтернет мережею. 5. Проведення ремонтів в приміщеннях відокремлених структурних підрозділів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Потреба в придбанні обладнання для лабораторій у відокремлених структурних підрозділах. Тому деякі аналізи відправляються до Рівненської установи, що значно уповільнює час у наданні послуги або взагалі унеможливує укладання угод із такими послугами. 2. Низька укомплектованість фахівців. Ніякої оптимізації, навіть скорочення штатних працівників. В деяких відділеннях один фахівець може виконувати ряд робіт за трьох фахівців з окремих спеціалізацій, але отримувати незмінну заробітну плату, тому показник ефективності не є стабільно високим 3. Слабке міжмуніципальне співробітництво.
Зовнішні можливості	Зовнішні загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення обласних та місцевих органів самоврядування задля фінансування 2. Робота з головами територіальних громад щодо реалізації програм, комплексних планів заходів і стратегій. 3. Участь у тендерах у різних категоріях товарів та послуг. 4. Отримання гуманітарної допомоги. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Значне недофінансування програм та заходів, що унеможливує їх реалізацію в повному обсязі. 2. Значне недофінансування пального. Тому скорочуються виїзди у віддалені місцевості.

Джерело: сформовано на основі звітності ДУ «Рівненський ОЦКПХ МО»

Таблиця 4

**Розподіл фінансових ресурсів ДУ «Рівненський ОЦКПХ МОЗ»
на виконання завдань у сфері громадського здоров'я за Програмою
«Обласна цільова соціальна програма з громадського здоров'я на 2021–2024 роки»
у Рівненській області, тис. грн**

Період	Фінансові ресурси для виконання завдань, тис. грн	Розподіл коштів за Програмою, %
2021	21770,68	36,48
2022	10833,90	18,15
2023	15779,39	26,44
2024	11299,17	18,93

Джерело: [14].

Обсяг фінансування залежить від об'єму поставлених завдань та фінансових ресурсів. Щоквартально оцінюються результати діяльності та аналізується ефективність їх використання. Розроблення програми зумовлено потребою запровадження розширеного спектру заходів із покращення рівня медичного обслуговування населення, своєчасного виявлення та профілактики захворювань, зниження інвалідності та смертності. Метою програми є збереження і зміцнення здоров'я мешканців Рівненської області, збільшення тривалості та покращення якості життя населення, їх вікових і соціальних груп, профілактика і попередження захворювань, заохочення до здорового способу життя. Програма складається із завдань, заходів, термінів та показників виконання заходу, показників результату, відповідальних за виконання установ, прогнозованого обсягу фінансових ресурсів, джерел фінансування, у тому числі за роками.

Актуальними є проблеми формування і реалізації місцевих програм громадського здоров'я в умовах зміни статусу територіальних громад, практичної реалізації повноважень місцевого самоврядування як суб'єктів системи громадського здоров'я, координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади. Внаслідок об'ємності та складності вони можуть стати предметом наших подальших наукових досліджень.

Висновки. Застосування державною програмно-цільового підходу в стратегічному плануванні розвитку громадського здоров'я дозволяє визначати пріоритети, найкраще використовувати ресурси, забезпечити цілісність, стійкість і подальше вдосконалення цієї системи. Розробка та впровадження програм вимагає високого рівня компетентності усіх учасників цього процесу, постійного контролю органів виконавчої влади усіх рівнів, розвитку регіональної системи моніторингу й оцінки у СОЗ, готовності інфраструктури для успішної реалізації завдань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заколюдяжна М. В. Програмно-цільовий підхід у державному управлінні системою охорони здоров'я. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2011/43.pdf (дата звернення 04.08.24).
2. Карамішев Д.В. Програмно-цільовий підхід до реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. *Університетські наукові записки*. 2006. № 1. С. 279–284. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/988.pdf>
3. Концепція застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі: схвалена розпорядженням КМУ від 14.09.2002 р. № 538-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-p#Textm>
4. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-20#n35>.
5. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання у 2024 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я» від 23 січня 2024 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/73-2024-%D0%BF#Text>
6. Регіональні системи громадського здоров'я. URL: <https://phc.org.ua/regionalni-sistemi-gromadskogo-zdorovya>
7. Про „Обласну цільову соціальну програму з громадського здоров'я на 2021–2024 роки” (проект). URL: <https://www.rv.gov.ua/pro-oblasnu-cilovu-socialnu-programu-z-gromadskogo-zdorovya-na-2021-2024-roki-proekt>.
8. Проекти реалізовані Центром громадського здоров'я. URL: https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/proekti_zaversheni.pdf
9. Шубенко І. А., Стойко О. Я. Програмно-цільовий метод і проблеми його застосування в період реформування фінансування галузі охорони здоров'я. *Бізнес Інформ*. 2021. №1. С. 264–271. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-1_0-pages-264_271.pdf.
10. Стратегія реформи системи охорони здоров'я спрямована на забезпечення конституційних прав громадян на охорону здоров'я та передбачає наступні шляхи її реалізації. URL: <https://mednet.od.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/strategiya-reform-v-ohoroni-zdorovya.pdf>.
11. Операційний посібник. Розробка та фінансування регіональних і місцевих програм громадського здоров'я: Ляшко В., Півень Н., Брага М., Рижкова А., Нагорна І. / Центр громадського здоров'я МОЗУ. Київ, 2019. 62 с.
12. Про схвалення Концепції розвитку громадського здоров'я. Розпорядження КМУ від 30 листопада 2016 р. № 1002-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-%D1%80#Text>.
13. Постанова КМУ № 1284 від 07.12.2023 року «Про затвердження Порядку утворення та діяльності регіональних координаційних рад з питань громадського здоров'я». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284-2023-%D0%BF#Text>.
14. Про „Обласну цільову соціальну програму з громадського здоров'я на 2021–2024 роки” (проект). URL: <https://www.rv.gov.ua/pro-oblasnu-cilovu-socialnu-programu-z-gromadskogo-zdorovya-na-2021-2024-roki-proekt>.

REFERENCES:

1. Zakolodiazhna, M. V. (2011). Programno-tsiloviy pidkhid u derzhavnomu upravlinni systemoiu okhorony zdorovia [Program-targeted approach in state management of the healthcare system]. Retrieved from http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2011/43.pdf [in Ukrainian].

2. Karamyshev, D. V. (2006). Programno-tsilovyi pidkhid do realizatsii derzhavnoi polityky u sferi okhorony zdorovia [Program-targeted approach to the implementation of state policy in healthcare]. *Universytetski Naukovi Zapiski*, (1), 279–284. Retrieved from <http://old.univer.km.ua/visnyk/988.pdf> [in Ukrainian].
3. Rozporyadzhennya Cabinet of Ministers of Ukraine «Kontseptsiia zastosuvannya programno-tsilovoho metodu u biudzhethnomu protsesi» [The Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Concept of applying the program-targeted method in the budget process»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-p> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannya naselennia» [The Law of Ukraine «On state financial guarantees for medical care for the population»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/421-20> [in Ukrainian].
5. Postanova Kabinet Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov nadannia u 2024 rotsi subventsii z derzhavnogo biudzhetu mistsevym biudzhetam na zdiisnennia pidtrymky okremykh zakladiv ta zakhodiv u systemi okhorony zdorovia» [The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the procedure and conditions for providing subsidies from the state budget to local budgets in 2024 for the support of specific healthcare institutions and measures»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/73-2024-p> [in Ukrainian].
6. Rehionalni systemy hromadskoho zdorovia [Regional public health systems]. Retrieved from <https://phc.org.ua/regionalni-sistemi-gromadskogo-zdorovya> [in Ukrainian].
7. Proekt Rivnenska Oblast Administration «Pro Oblasnu tsilovu sotsialnu prohramu z hromadskoho zdorovia na 2021-2024 roky» [Project of the Rivne Regional Administration «On the regional targeted social program for public health for 2021–2024»]. (n.d.). *rv.gov.ua*. Retrieved from <https://www.rv.gov.ua/pro-oblasnu-cilovu-socialnu-programu-z-gromadskogo-zdorovya-na-2021-2024-roki-proekt> [in Ukrainian].
8. Proekty realizovani Tsentrom hromadskoho zdorovia [Projects implemented by the Public Health Center]. Retrieved from https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/proekti_zaversheni.pdf [in Ukrainian].
9. Shubenko, I. A., Stoiko, O. Ya. (2021). Programno-tsilovyi metod i problemy yoho zastosuvannya v period reformuvannya finansuvannya haluzi okhorony zdorovia [Program-targeted method and issues of its application during healthcare financing reform]. *Biznes Inform*, (1), 264–271. Retrieved from https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-1_0-pages-264_271.pdf [in Ukrainian].
10. Stratehiya reformy systemy okhorony zdorov"ya spryamovana na zabezpechennia konstytutsiinykh prav hromadyan na okhoronu zdorov"ya ta peredbachaye nastupni shlyakhy ziyi realizatsiyi [The health care system reform strategy is aimed at ensuring the constitutional rights of citizens to health care and provides the following ways of its implementation]. Retrieved from <https://mednet.od.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/strategiya-reform-v-ohoroni-zdorovya.pdf> [in Ukrainian].
11. Operatsiynyy posibnyk. Rozrobka ta finansuvannya rehional'nykh i mistsevyykh prohram hromads'koho zdorov"ya: Lyashko V., Piven' N., Braha M., Ryzhkova A., Nahorna I. (2019). [Operating manual. Development and financing of regional and local public health programs: Lyashko V., Piven N., Braga M., Ryzhkova A., Nagorna I.] Tsent hromads'koho zdorov"ya MOZU. Kyiv. 62 s. [in Ukrainian].
12. Rozporyadzhennya Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku hromadskoho zdorovia» [The Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the concept of public health development»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-p> [in Ukrainian].
13. Postanova Kabinet Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku utvorennia ta diialnosti rehionalnykh koordynatsiinykh rad z pytan hromadskoho zdorovia» [The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the establishment and functioning of regional public health coordination councils»]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1284-2023-p> [in Ukrainian].
14. Proekt Rivnenska Oblast Administration «Pro Oblasnu tsilovu sotsialnu prohramu z hromadskoho zdorovia na 2021-2024 roky» [Project of the Rivne Regional Administration «On the regional targeted social program for public health for 2021–2024»]. (n.d.). *rv.gov.ua*. Retrieved from <https://www.rv.gov.ua/pro-oblasnu-cilovu-socialnu-programu-z-gromadskogo-zdorovya-na-2021-2024-roki-proekt> [in Ukrainian].